

Edgar Allan Poe

Hruba și pendulul

*Impia tortorum longas hic turba furores
Sanguinis innocui, nom satiata, aluit.
Sospite nune patria, fracto nune funeris antro,
Mors ubi dira fuit, vita salusque patent.*

(Catren scris pentru porțile pieței
ce urma să fie amenajată la Paris pe
locul unde a fost clubul iacobinilor)

Eram istovit — acea lungă agonie mă istovise de moarte; și când, într-un sfârșit, m-au dezlegat și mi-au îngăduit să mă așez, am simțit că puterile mă părăsesc. Sentința — cumplita sentință de moarte — a fost cea din urmă rostire care mi-a ajuns lămurit la ureche. După aceea, glasul inchișitorilor păru că se topește în zvonul nedeslușit al unui vis. În sufletul meu el trezi o idee de *rotire*, pesemne pentru că închipuirea mea îl asemuia cu vuietul unei roți de moară. Dar n-a ținut decât un scurt răstimp, apoi n-am mai auzit nimic. Totuși, câțeva vreme am mai putut vedea, dar cât de groaznic exageram totul! Am mai putut vedea buzele judecătorilor înveșmântați în negru. Mi se părea că sunt albe, mai albe decât foaia de hârtie pe care aștern aceste cuvinte, și subțiri — caraghios de subțiri — subțiate de expresia lor intensă de asprime, de neclintită hotărâre, de dispreț neîndurat pentru chinurile omenești. Vedeam că pe aceste buze iau naștere poruncile care pentru mine erau poruncile sorții. Le-am văzut rostind schimonosite osânda morții. Le-am văzut potrivit silabele numelui meu și m-am cutremurat, fiindcă nu mai urma nici un alt sunet. Am mai văzut, în câteva clipe de groază nebună, unduirea lină, aproape nesimțită, a draperiilor negre ce învăluiau pereții încăperii. Și atunci, privirile îmi căzură pe cele șapte sfeșnice înalte de pe masă. La început au luat chipul îndurării înseși și păreau îngeri albi și plăpânzi, care veneau să mă mântuie, dar deodată un leșin de moarte îmi năpădi sufletul și simții că mă înfior până în adâncul ființei, ca și cum m-aș fi atins de firele unei baterii galvanice, în vreme ce îngereștile chipuri se preschimbau în stafii fără noimă, cu frunțile în flăcări, și văzui că din partea lor nu voi avea ajutor. Mai apoi mi s-a strecurat în închipuire un gând, ca un crâmpei de cântec măiestru: „Ce dulce trebuie să fie odihna în mormânt!”. Gândul sosi încet și tiptil, și multă vreme trecu până ce l-am cuprins pe de-a-ntregul; dar tocmai când mintea în sfârșit izbutise să-l simtă mai bine, să se împace cu el, chipurile judecătorilor pieriră ca prin farmec din fața mea, sfeșnicele înalte se cufundară în neant, flăcările se stinseră cu totul; beznele întunericului năvăliră; orice simțire păru înghițită de prăvălirea aceea bezmetică a sufletului în Hades. Iar lumea fu numai liniște, și noapte, și tăcere.

Leșinasem. Totuși nu vreau să spun că-mi pierdusem cu desăvârșire conștiința. Nu încercam să definesc sau măcar să descriu ce-mi mai rămăsese din ea; dar nu era cu totul pierdută. Nu! Nici în somnul cel mai adânc! Nu! Nici în delir! Nu! Nici în leșin! Nu! Nici în moarte! Nici chiar în groapă nu e totul pierdut. Altminteri, n-ar mai fi nemurire pentru om. Trezindu-ne din somnul cel mai adânc, sfâșiem urzeala străvezie a *unui anume* vis. Și atât de gingașă era acea țesătură, încât, o clipă după aceea, nici nu ne mai amintim ce am visat. Întorcându-ne la viață din leșin, trecem peste două praguri: cel dintâi e simțul existenței noastre

mintale sau spirituale; al doilea e simțul existenței fizice. Dacă, ajunși la al doilea prag, am putea să reținem în minte impresiile celui dintâi, se pare că ar fi cu puțință să găsim acele impresii pline de amintirile vii ale abisului de dincolo. Și ce oare e acest abis? Cum vom putea măcar deosebi umbrele lui de-ale mormântului? Dar, dacă impresiile culese în stadiul pe care l-am denumit pragul dintâi nu reapar la porunca voinței noastre, totuși, după un lung răstimp, nu se ivesc ele oare din nou, așa încât ne minunăm de unde au putut veni? Cel care n-a căzut în leșin niciodată nu va găsi stranii palate și chipuri tulburător de cunoscute în strălucirile jarului; nu va zări plutind în văzduhul apropiat arătările triste pe care cei mulți nu le pot vedea: nu va desluși mireasma vreunei flori nemaivăzute; și mintea lui nu se va răsfăța fermecată de înțelesul unei cadențe muzicale care niciodată nu i-a mai încântat auzul.

În stăruitoarele și îngăduitoarele mele străduințe de a-mi reaminti și în apriga mea luptă de a mai culege unele semne din acea stare asemenea neantului, în care sufletul mi se scufundase, au fost și câteva clipe când am visat că izbândesc. Au fost și scurte, foarte scurte răstimpuri în care am scos la lumină unele amintiri, despre care judecata mea împiedică de mai târziu m-a încredințat că nu puteau fi în legătură decât cu acele minute de aparentă lipsă de cunoștință. Acele umbre ale memoriei îmi șopteau ceva nedeslușit despre niște mărețe întruchipări care m-au ridicat, purtându-mă pe tăcute în jos, mai jos, tot mai jos, până ce o cumplită amețală mă cuprinsese numai la gândul acelei pogorări fără sfârșit. Tot ele îmi spuneau ceva despre o nelămurită spaimă a inimii mele pricinuită de liniștea ei nefirească. Urmează apoi o impresie de nemișcare neașteptată a tuturor lucrurilor... Ca și cum cei care mă purtasera (în ce spectral cortegiu!) ar fi depășit în pogorârea lor marginile nemărginirii și s-ar fi oprit, sleiți ei înșiși de searbădă lor trudă. După aceea, îmi amintesc de ceva trist și neguros; apoi totul a fost o *nebulie*, nebunia unei memorii ce răscolește lucruri neîngăduite.

Cu totul pe neașteptate, sufletul meu a avut din nou parte de sunet și de mișcare; de zvâcnirea năvalnică a inimii și de tic-tacul ei în auz. Apoi, un repaos, în care totul e alb. Și iarăși sunetul, și pipăitul, și mișcarea se întorc dimpreună cu un fel de zbârnăit dureros, ce-mi străbate tot trupul. Apoi, conștiința, ea singura, dar fără gândire, conștiința că sunt în viață se ivi pentru un răstimp, care se prelungi multă vreme. Apoi, ca un fulger, *gândirea*, și o spaimă cumplită, și trudnica stăruință de a înțelege adevărata mea stare. Apoi, un aprig dor să alunec în nesimțire. Apoi, un iureș al sufletului spre viață și o efortare izbutită de a mă mișca. Iar acum, întreaga amintire a judecății, a judecătorilor, a draperiilor negre, a sentinței, a slăbiciunii mele, a leșinului. Apoi, uitarea deplină a tot ce a urmat; a tot ce mai târziu, după mari stăruințe, am ajuns în stare să-mi amintesc nelămurit.

În tot acest răstimp nu deschisesem ochii. Simțeam că zac pe spate, dezlegat. Întinsei mâna și ea căzu greoi pe ceva umed și tare. O lăsai acolo câteva clipe, în care timp m-am străduit să ghicesc unde mă aflu și ce se petrece cu mine. Nu îndrăzneam să-mi folosesc văzul, deși doream asta din tot sufletul. Mi-era frică de întâia privire pe care aş fi aruncat-o asupra lucrurilor din preajmă. Nu pentru că m-aş fi temut să văd ceva spăimântător, ci pentru că mă îngrozeam că n-ar fi *nimic* de văzut. Într-un târziu, cu deznădejdea în suflet, deschisei repede ochii. Cele mai negre gânduri mi se adevăra atunci. Întunecimile nopții veșnice mă învăluiau. Mă luptai să-mi trag răsuflarea. Mi se părea că beznele dese mă apasă și mă înăbușă. Aerul era nesuferit de greu. Totuși, stăteam liniștit și mă străduiam să judec. Mi-am adus aminte de felul cum lucrează Inchiziția și am căutat să-mi dau seama din tot ce știam de adevărata mea stare.

Sentința fusese dată; și mi se părea că de-atunci încoace trecuse un răstimp foarte lung. Nici o clipă totuși n-am crezut că am murit cu adevărat. O asemenea presupunere, în ciuda tuturor născocirilor citite, nu se împacă defel cu viața reală; dar oare unde mă aflu și în ce stare? Știam că, de obicei, osândiții la moarte sunt arși pe *rug*, și un astfel de lucru se întâmplase chiar în noaptea care a urmat zilei judecății mele. Fusesem oare aruncat din nou în temniță, în așteptarea jertfei apropiate, care nu trebuia să aibă loc decât peste câteva luni? Văzui îndată că nu poate fi vorba de așa ceva. Victimele fuseseră cerute fără zăbavă. Mai mult încă, temnița mea, ca toate chiliile osândiților din Toledo, avea o pardoseală de piatră și nu era cu totul lipsită de lumină.

Deodată un gând îngrozitor făcu să-mi năvălească valuri de sânge în inimă și, pentru scurtă vreme, căzui din nou în nesimțire. Când mă trezii, sării fără de veste în picioare, cu un tremur nestăpânit în tot trupul. Nebunește, mi-am întins brațele în sus și jur-împrejur, în toate părțile. Nu simțeam nimic. Mă temeam totuși să fac un pas, ca nu cumva să mă izbesc de zidurile unui *mormânt*. Sudoarea îmi curgea șiroaie și mi se aduna în stropi mari și reci pe frunte. În cele din urmă, chinurile îndoii ajunseră de neîndurat și înaintai cu băgare de seamă, întinzând brațele și holbând ochii, în nădejdea de a descoperi o rază cât de slabă de lumină. Făcui câțiva pași, dar totul era întunecat și gol. Răsuflai mai în voie. Cel puțin atât părea vădit, că nu-mi fusese hărăzită mie soarta cea mai groaznică dintre toate.

Și atunci, pe când înaintam mereu și cu băgare de seamă, iată că toate zvonurile nedeslușite asupra grozăviilor din Toledo mi se îmbulziră, cu miile, în amintire. Despre temnițele acestea se spuneau lucruri stranii. Le-am luat totdeauna drept născociri, erau însă prea stranii și prea groaznice ca să poată fi repetate altfel decât în șoaptă. Eram oare lăsat să mor de foame în această lume subpământeană a întunericului? Sau ce altă soartă, poate mai cumplită, mă aștepta? Cunoșteam mult prea bine felul de a fi al judecătorilor mei ca să mă mai pot îndoii că urmarea va fi numai moartea, și o moarte de o grozăvie cu totul neobișnuită. Felul și ceasul acestei morți erau singurul lucru care mă îngrijora și mă frământa.

În sfârșit, mâinile mele întinse dădură peste ceva tare. Era un zid foarte neted, lipicios și rece, care părea făcut din blocuri de piatră. Mă ținui de el, umblând cu toată grija și neîncrederea pe care mi-o inspiraseră unele vechi istorisiri. Totuși, această încercare nu-mi îngăduia câtuși de puțin să aflu mărimea temniței mele, fiindcă aș fi putut să-i dau ocol și să mă întorc la punctul de plecare fără să-mi dau seama, atât de neted și de uniform era zidul. De aceea, am căutat cuțitul pe care-l aveam în buzunar când am fost dus în fața camerei inchizitoriale; dar nu mai era acolo; hainele îmi fuseseră înlocuite cu un halat de șiac grosolan. Mă gândisem să înfig tăișul în vreo crăpătură cât de mică a zidăriei ca să-mi pot da seama de unde am plecat; nu era cine știe ce greutate, cu toate că pentru mintea mea învălmășită părea la început ceva de neînvins. Am sfâșiat o bucată din tivul halatului și am întins-o pe jos, în toată lungimea ei, perpendicular pe zid. Mergând pe dibuite în jurul tainiței, nu se putea să nu dau peste peticul acesta la capătul ocolului. Așa, cel puțin, aveam de gând. Dar nu ținusem seama de mărimea temniței, nici de propria mea slăbiciune. Am înaintat șovăind câțva timp, până m-am împiedicat și am căzut. Sleit de oboseală, am rămas locului și, cum zăceam acolo, curând m-a furat somnul.

La deșteptare, întinzând brațul, am găsit lângă mine o pâine și un ulcior cu apă. Eram prea istovit ca să mă pot gândi asupra acestui lucru, dar am mâncat și am băut cu nesaț. Puțin după aceea, am luat-o iarăși în jurul tainiței mele și, cu mare trudă, am ajuns în sfârșit la bucata de șiac.

Până în clipa căderii numărasem cincizeci și doi de pași și, pornind din nou, am mai numărat patruzeci și opt de pași până am ajuns la peticul de lină. Erau deci, în total, o sută de pași; și, socotind doi pași de fiecare iard, am presupus că temnița trebuie să aibă cincizeci de iarzi de jur-împrejur. Dădusem, totuși, peste multe unghere în zid, și de aceea nu puteam ghici forma cavoului, căci nu mă puteam împiedica să cred că e vorba de un cavou.

Nu urmăream mare lucru în cercetările mele și mai ales nu puneam în ele nici o nădejde. Totuși, o curiozitate nelămurită mă îndemna să continui. Despărțindu-mă de perete, mă hotărâi s-o iau de-a curmezișul încăperii. La început am înaintat cu multă băgare de seamă, fiindcă podeaua, deși părea făcută din ceva tare, era cleioasă și nesigură. În cele din urmă am prins totuși curaj și am mers fără șovăire și voinicește înainte, străduindu-mă să țin o linie cât mai dreaptă cu putință. Înaintasem vreo zece-doisprezece pași în felul acesta, când rămășița tivului sfâșiat al halatului mi se încurcă în picioare. Călcai pe el și mă prăbușii deodată cu fața în jos.

În tulburarea pe care mi-o pricinuisse căderea, nu mi-am dat seama de o împrejurare întrucâtva surprinzătoare, care, totuși, după câteva clipe, pe când zăceam încă la pământ, îmi atrase atenția. Și anume: stăteam cu bărbia sprijinită de podeaua temniței, pe când buzele și partea de sus a capului, cu toate că păreau mai jos decât bărbia, nu se atingeau de nimic. Totodată, fruntea îmi fu parcă scăldată în aburi lipicioși și un miros caracteristic de ciuperci putrede îmi pătrunse în nări. Am întins brațul și m-am înfiorat simțind că am căzut chiar pe marginea unui puț rotund, a cărui suprafață desigur n-aveam încă mijloace să o măsoar. Scormonind în zidărie, chiar mai jos de ghizdurile fântânii, izbutii să desprind o bucătică și o lăsa să cadă în abis. Vreme de câteva clipe am urmărit-o cu auzul, cum răsună izbindu-se de laturile puțului în prăbușirea ei. Într-un târziu, un plescăit de apă, însoțit de ecouri prelungi, mă înfiora. În aceeași clipă, chiar deasupra capului, se auzi un sunet, ca și cum o ușă s-ar fi deschis și închis în grabă, pe când o plăpândă rază de lumină străbătu deodată întunericul și se stinse tot atât de repede.

Mi-am dat limpede seama de osânda ce-mi fusese pregătită și m-am bucurat în sinea mea de întâmplarea binevenită prin care am fost mântuit. Încă un pas dacă mai făceam, înainte de cădere, și lumea nu mă mai vedea. Iar moartea pe care o evitasem era tocmai dintre acelea ce le socotisem niște născociri fără de temeii în poveștile despre Inchiziție. Victimele tiraniei ei n-aveau alt sfârșit de ales decât sau o moarte în cele mai groaznice chinuri trupești sau o moarte în cele mai crunte dureri sufletești. Mie mi se hărăzise aceasta din urmă. Nervii îmi erau atât de zdruncinați de îndelungata mea suferință, îneăt sunetul propriului meu glas mă făcu să tresar și ajunsesem în toate privințele făptura cea mai potrivită pentru felul de tortură ce mă aștepta.

Tremurând din tot trupul, m-am întors pe dibuite până la perete și acolo am hotărât că e mai bine să pier decât să înfrunt grozăvia altor puțuri adânci pe care închipuirea mea le și vedea semănate ici și colo în cuprinsul temniței. Într-o altă stare sufletească, aș fi avut curajul să pun capăt suferințelor mele aruncându-mă într-unul din aceste abisuri; dar acum eram cel din urmă dintre mișei. Și nu puteam uita cele citite cu privire la aceste puțuri, și anume: nu se potrivea cu planurile mult prea groaznice ale judecătorilor ca viața să fie curmată dintr-o dată.

Frământările minții mă ținură treaz câteva ceasuri; dar, într-un târziu, adormii din nou. La deșteptare, am găsit lângă mine, ca și mai înainte, o pâine și un ulcior cu apă. Mă chinuia o sete cumplită și am golit vasul pe nerăsuflăte. Pesemne că pusese ceva în apă, fiindcă de îndată ce am

băut, m-a copleșit o piroteală de neînvins. Am căzut într-un somn adânc, un somn la fel cu moartea. Câtă vreme a ținut, desigur că nu pot ști; dar când iarăși deschisei ochii, puteam zări lucrurile din jurul meu. O lumină tulbure, ca de pucioasă, al cărei izvor nu-l putui descoperi din capul locului, îmi îngăduia să văd înfățișarea și întinderea temniței mele.

Mă înșelasem cu totul în privința mărimii. Întregul ocol al zidurilor nu trecea de douăzeci și cinci de iarzi. Vreme de câteva clipe faptul acesta trezi în mine o lume de gânduri deșarte și tulburătoare — deșarte, într-adevăr! — căci în groaznicele împrejurări în care mă aflam, ce putea fi oare mai lipsit de însemnătate decât aceste biete dimensiuni ale temniței mele? Sufletul meu însă găsea un ciudat interes în aceste nimicuri și mă frământam, încercând să descopăr greșeala ce o săvârșisem în măsurătoare. Adevărul, în sfârșit, ieși fulgerător la iveală. În cea dintâi încercare a mea de a recunoaște locurile am numărat cincizeci și doi de pași până în clipa când am căzut; trebuie să fi fost atunci la un pas sau doi de peticul de șiac; de fapt, aproape că isprăvisem cu înconjurul cavoului. Pe urmă am adormit, și când m-am trezit, se vede că m-am întors la loc; am presupus astfel că circuitul ar fi. aproape de două ori mai mare decât este în realitate. Fiind cu mintea tulbure, nu am putut băga de seamă că pornisem să dau ocol cu zidul în stânga și că-l sfârșisem cu zidul la dreapta mea.

Mă înșelasem de asemenea în ce privește forma încăperii. Umblând pe dibuite, întâlnisem mai multe colțuri, și am dedus că trebuie să fie de o formă foarte neregulată, atât e de mare puterea întunericului asupra cuiva care se trezește din letargie sau din somn! Nu erau alte unghiuri decât acelea ale unor mici scobituri, sau firide, la distanțe egale. Forma temniței, în totul, era pătrată. Ceea ce luasem eu drept zidărie se arătau acum a fi niște plăci uriașe de fier, sau de alt metal, ale căror lipituri și îmbinări alcătuiau adânciturile. Întreaga suprafață a acestei căptușeli metalice era zugrăvită grosolan cu toate născocirile respingătoare și hâde pe care le-au scornit superstiția macabră a călugărilor. Chipuri diavolești cu înfățișare amenințătoare, cu schelete și alte imagini cu adevărat înfiorătoare se întindeau pretutindeni, slujind pereții. Am băgat de seamă că aceste grozavii erau desenate destul de apăsător, pe când culorile păreau șterse și ofilite ca din pricina aerului umed. Tot acum am văzut că și pardoseala era de piatră. La mijloc se deschidea puțul rotund din gaura căruia scăpasem; dar era singurul în toată temnița.

Toate acestea le-am văzut nelămurit și cu multă caznă, fiindcă în timpul somnului se petrecuse o mare schimbare. Acum zăceam lungit pe spate, pe un fel de cadru scund de lemn. Eram legat zdravăn de el cu o fâșie lungă care aducea cu o chingă. Era petrecută de mai multe ori peste trupul și măduarele mele, lăsându-mi slobod doar capul și mâna stângă, atât cât să pot ajunge singur și cu mare caznă la mâncarea pusă într-o strachină de lut, care se afla lângă mine pe podea. Spre marea mea groază, văzui că mi se luase ulciorul. Spun „spre marea mea groază”, fiindcă eram chinuit de o sete cumplită. Se pare că cei care mă prigoneau urmăriseră să-mi întețească setea cât mai mult, căci mâncarea era cu carne și bine piperată.

Uitându-mă în sus, am cercetat tavanul închisorii mele. Era înalt de vreo treizeci, patruzeci de picioare, și construcția semăna mult cu a pereților înconjurători. Într-una din despărțiturile lui, un chip foarte ciudat îmi atrase întreaga luare-aminte. Era o figură a Timpului, zugrăvită așa cum e înfățișată de obicei, afară doar că în loc de coasă ținea ceva care, la prima aruncătură de ochi, mi se păru imaginea pictată a unui uriaș pendul, așa cum se vede în ornicele vechi. Era totuși ceva în aspectul acestei mașinării care m-a îndemnat să o scrutez mai cu de amănuntul.

Cum priveam țintă în sus la ea (fiindcă se afla chiar deasupra mea), mi s-a năzărit că o văd mișcându-se. O clipă mai târziu, această părere s-a adevărit. Avea o bătaie scurtă și, de bună seamă, înceată. M-am uitat la ea câteva minute, mai mult uimit decât înfricoșat, în cele din urmă, obosit de urmărirea mișcării ei monotone, mi-am întors privirile la celelalte lucruri din tainiță.

Un zgomot ușor mi-a atras atenția și, uitându-mă spre podea, văzui câțiva șobolani uriași străbătând-o. Leșiseră din puțul pe care-l puteam zări la dreapta mea. Chiar pe când îi priveam, se cățărară în grabă, în cete întregi, cu ochi hulpavi, atrași de mirosul cărnii. Mi-au trebuit multă caznă și băgare de seamă ca să-i alung.

Trecuse o jumătate de oră, sau poate chiar o oră (fiindcă nu-mi putea da seama prea bine de trecerea timpului), până mi-am ațintit din nou ochii în sus. Ceea ce am văzut atunci m-a mirat și m-a uluit. Mărima oscilației pendulului crescuse cu aproape un iard. Ca o urmare firească, viteza era de asemenea cu mult mai mare. Dar ceea ce mă tulbura mai mult decât orice era impresia că se *coborâse* în chip vădit. Mi-am dat seama acum — e de prisos să mai spun cu câtă groază în suflet — că marginea lui de jos era alcătuită dintr-un corn de oțel sclipitor, lung de aproape un picior de la un capăt la celălalt; colțurile lui erau îndreptate în sus și se vedea bine că marginea de jos era ascuțită ca un brici: un fel de brici masiv și greu, care se lățea și se îngroșa de la tăiș în sus. Era atârnat de o vergea groasă de aramă și întregul pendul *șuiera* legănându-se în văzduh.

Nu mă mai puteam îndoi de soarta ce-mi fusese pregătită, de iscusința în materie de tortură a călugărilor. Iscoadele Inchiziției aflaseră că descoperisem *puțul* — puțul acela, ale cărui grozăvii fuseseră hărăzite unui eretic atât de înrăit ca mine, *puțul*, această închipuire a iadului și despre care zvonurile spuneau că e Ultima Thule a pedepselor născocite de ei. Fusesem ferit de a mă prăvăli în puț mulțumită unui accident cum nu se poate mai simplu și știam că surprinderea pricinuită de căderea pe neașteptate în capcana chinurilor alcătuiește o bună parte din tot grotescul acestei morți în temniță. De vreme ce scăpasem de prăbușire, planul lor diavolesc nu mai putea urmări să mă rostogolească în abis. Așadar (în lipsa oricărei alternative), mă aștepta un alt sfârșit mai blând. Mai blând! Am și zâmbit, cuprins de groază — un zâmbet slab — când m-am gândit cum folosesc atare vorbă.

La ce bun să mai povestesc acele ceasuri lungi, nesfârșit de lungi, pline de o groază mai cumplită decât moartea, în cursul cărora număram oscilațiile șuierătoare ale tăișului de oțel.

Încet, încet, abia simțit, se lăsa în jos, tot mai jos, tot mai jos, într-o pogorâre de care-mi dădeam seama numai la intervale ce mi se păreau veacuri. Au trecut zile întregi, au trecut multe zile poate, până ce ajunse să se legene asupră-mi atât de aproape, încât să-mi facă vânt cu tăioasa lui suflare. Izul oțelului ascuțit îmi pătrundea în nări cu de-a sila. Mă rugam întruna, mă rugam cerului, obosindu-l cu atâtea rugi, să-l facă să coboare mai repede. Îmi pierdui cu desăvârșire mințile și mă căznii din răspuțeri să mă avânt în sus, în bătaia cumplitului hanger. Și apoi cădeam deodată într-un fel de nepăsare și zăceam, zâmbind luminoasei morți ca un copil în fața unei jucării minunate.

Am mai trecut încă o dată printr-un asemenea răgaz de absolută nesimțire. A fost de scurtă durată; fiindcă, venindu-mi iarăși în fire, am băgat de seamă că pendulul nu mai coborâse în chip vădit. Dar se poate să fi fost lung răstimpul; că mai erau — pe cât știam — și niște demoni care prinseseră de veste că am leșinat și care puteau opri după voie bătaia pendulului. Când m-am trezit din nou, m-am simțit, vai, nespus de

bolnav și de istovit, ca și cum aș fi răbdat de foame multă vreme. Până și printre chinurile acestei clipe, firea omenească își cerea hrana. Cu o sfortare dureroasă, am întins brațul stâng, atât cât îmi îngăduiau legăturile, și am apucat bielele rămășițe pe care mi le lăsaseră șobolanii. Ducându-mi o bucătică la gură, mi-a fulgerat prin minte un gând nelămurit de bucurie, de nădejde. Și totuși cum mai putea fi vorba de nădejde pentru unul ca mine? Era, precum am spus, un gând pe jumătate închegat, cum i se întâmplă omului adeseori, unul dintre acele gânduri care nu se întregesc niciodată. Am simțit că era de bucurie, de speranță; dar am simțit de asemenea că pierise dintru început. M-am străduit în zadar să-l desăvârșesc, să-l recapăt. Suferințele îndelungate îmi nimiciseră aproape toate puterile obișnuite ale minții. Eram un imbecil, un idiot.

Oscilația pendulului făcea unghi drept cu trupul meu întins. Am văzut cornul lui așezat în așa fel încât să treacă prin regiunea inimii. Are să-mi sfâșie nițel șiacul halatului, are să se întoarcă, iar și iar, să-și recapete mișcarea. Oricât i-ar fi de mare oscilația (cam de vreo treizeci de picioare și mai bine), precum și forța suierătoare a pogorării — care ar fi de ajuns ca să despice până și acești pereți de fier — el, totuși, timp de câteva minute n-avea să facă altceva decât să-mi sfâșie halatul. M-am oprit la gândul acesta. N-am îndrăznit să trec dincolo de această idee. Am adâncit-o cu atenție încăpățânată, ca și cum, înfățișând-o astfel, aș fi putut opri pe loc coborârea tăișului de oțel. M-am silit să-mi îndrept gândul înspre sunetul pe care-l va face tăișul când va trece prin veșmântul meu, înspre acea anumită senzație, ascuțită și pătrunzătoare, pe care o produce asupra nervilor o stofă când e zgâriată. Am frământat în minte toate aceste nimicuri, până ce mi s-au strepezit dinții.

Se lăsa în jos, tot mai jos, fără preget. Găseam o plăcere sălbatică să măsoar și să compar iuțeala lui de legănare cu cea de coborâre. Spre dreapta... spre stânga... departe... mai departe... cu țipătul unui duh blestemat!... cu pasul tiptil al tigrului... drept spre inima mea! Râdeam și urlam rând pe rând, după cum mă stăpânea un gând sau altul.

Mai jos, fără greș, și fără înduplecare, tot mai jos! Vâjâia la trei degete de pieptul meu! M-am străduit din răputeri, cu turbare, să-mi desfac brațul stâng. Era liber numai până la cot. Puteam să mișc mâna, cu multă caznă, de la talerul de lângă mine până la gură, dar mai departe, nu. Dacă aș fi izbutit să rup legăturile mai sus de cot, aș fi putut apuca pendulul și încerca să-l opresc. Era ca și cum aș fi încercat să opresc o avalanșă!

Mai jos, tot mai jos, neîncetat, neînduplecat. Gâfâiam și mă zbuciumam la fiecă vibrație. Mă ghemuiam, zvârcolindu-mă, la fiecă legănare, îi urmăream cu privirea mișcările — când în sus, când în jos — cu nerăbdarea celei mai neînchipuite deznădejdi; apoi ochii mi se închideau spasmodic la coborâre, deși moartea ar fi fost o ușurare cum nu se poate spune. Dar tremuram din tot trupul la gândul că o mișcare abia simțită a mașinăriei ar putea să repeedă această secure ascuțită și scânteietoare în pieptul meu. *Nădejdea* era cea care-mi făcea nervii să se încordeze și să mi se strângă tot trupul. Era *nădejde* — nădejdea care biruie chiar și pe eșafod și care le șoptește osândiților la moarte până și în temnițele Inchiziției.

Văzui că după zece, douăsprezece oscilații, oțelul are să vină în atingere cu halatul. O dată cu această observație, toată liniștea pătrunzătoare și ascuțită a deznădejzii puse pe neașteptate stăpânire pe mintea mea. Pentru întâia oară după atâtea ceasuri — după atâtea zile poate — *gândeam*. Așadar, îmi veni în minte că fâșia sau chinga care mă înfășură era *dintr-o bucată*. Nu eram legat și cu altă funie. Cea dintâi lovitură a

acelui corn asemeni briciului, în orice parte a chingii, are s-o despică, în așa fel încât am s-o pot desface de pe trupul meu cu mâna stângă. Dar, în cazul acesta, ce groaznică era apropierea tăișului de oțel! Ce primejdie de moarte mă pândeă o dată cu cea mai ușoară tresărire! Dar era oare cu putință să nu fi prevăzut ciracii gădelui această eventualitate și să nu fi luat nici o măsură? Se putea oare ca fâșia să mi se încrucișeze peste piept tocmai în calea pendulului? Temându-mă să nu-mi văd spulberată acea sfioasă și — după cum părea — ultimă nădejde, mi-am ridicat capul destul de sus ca să-mi pot vedea mai bine pieptul. Chinga îmi înfășură strâns mădularele și trupul întreg, afară numai de poteca pe unde avea să treacă *tăișul ucigător*.

De-abia lăsa capul în jos, pe locul său dintâi, când îmi fulgeră prin minte un gând pe care l-aș descrie mai bine ca fiind jumătatea neformată încă a ideii de scăpare, pomenită mai înainte, și din care doar o parte îmi plutise nelămurit în minte pe când îmi duceam hrana la buzele arse. Gândul întreg prinsese acum viață — sfios, nu prea deslușit, nu prea cuminte, totuși pe deplin încheșat. Am început de îndată, cu înfrigurată energie a deznădejii, să încerc să-l duc la îndeplinire.

De mai multe ceasuri, peste tot locul din preajma scândurii joase pe care zăceam mișunau în voie șobolanii. Sălbatici, îndrăzneți și hulpavi își aținteau asupra-mi ochii lor roșii; parcă n-așteptau decât să rămân nemișcat ca să facă din mine prada lor. „Cu ce fel de hrană, mă întrebai, au fost obișnuiți în fântână?!”

În ciuda eforturilor mele de a-i împiedica, înghițiseră aproape tot conținutul talerului, afară de o mică rămășiță. Căpătasem deprinderea să-mi legăn mâna, fără încetare, în jurul talerului, dar, cu încetul, această mișcare inconștientă și neschimbată nu mai avu nici un efect. Adesea, în lăcomia lor, lighioanele îmi înfingeau în degete colții ascuțiți. Cu firicelele de carne unsuroasă și piperată frecai zdravăn chinga, oriunde am putut ajunge. Apoi, luând mâna de pe podea, rămăsei nemișcat, fără să suflu.

La început, vietățile acelea nesățioase au fost uimite și înspăimântate de această schimbare, de faptul că orice mișcare încetase. Au dat îndărăt îngrozite, multe din ele s-au ascuns în fântână. Dar asta a durat doar o clipă. Nu mă bizuisem degeaba pe lăcomia lor. Văzând că am rămas nemișcat, una sau două dintre cele mai îndrăznețe se câțărară pe culcușul de scânduri, adulmecând spre chingă. Parcă a fost semnalul unui iureș de pretutindeni. Din puțul fântânii se năpusteau mereu, cete, cete. Se agățau de scândură, alergau de-a lungul meu și năvăleau asupra-mi cu sutele. Mișcarea măsurată a pendulului nu-i tulbura câtuși de puțin. Ferindu-se de loviturile lui, își făcură de lucru cu chinga unsuroasă. Se îmbulzeau, mișunau, grămădindu-se peste mine în mușuroaie tot mai mari. Mi se zvârcoleau pe grumaz, boturile lor reci îmi căutau buzele; eram aproape înăbușit de apăsarea gloatei lor; o scârbă fără nume pe lumea asta îmi umflă pieptul și-mi îngheță, vâscos, inima, încă o clipă, și simții că bătălia va lua sfârșit. Îmi dădeam bine seama că legăturile slăbesc. Înțelesei că trebuie să fie și tăiate în mai multe locuri. Cu o hotărâre supraomenească, stăm *neclintit*.

Socoteala mea nu dăduse greș, și nici nu suferisem în zadar. Într-un târziu, am simțit că sunt *liber*. Chinga atârna în zdrențe sub mine. Dar iată că bătaia pendulului îmi apăsa pieptul. Îmi sfâșia halatul de șiac. Tăiase și rufa de dedesubt. Se mai legănă de două ori și simții o durere ascuțită în toți nervii. Sosise însă ceasul mântuirii. La un semn făcut cu mâna, liberatorii mei, îmbulzindu-se zgomotos, o luară la goană.

Cu o mișcare hotărâtă, prevăzătoare, înceată și piezișă, m-am strecurat afară, lunecând din strânsoarea chingilor, până dincolo de atingerea hangerului. În sfârșit, eram liber, cel puțin deocamdată.

Liberi... dar în gheara Inchiziției. De-abia mă ridicasem de pe groaznicul meu pat de lemn și pusesem piciorul pe pardoseala de piatră, când deodată mișcarea diabolice mașinării încetă și o văzui trasă în sus, prin tavan, de o putere nevăzută. A fost o învățătura de minte care mi-a umplut sufletul de deznădejde. Fără doar și poate că fiecare gest al meu fusese supravegheat. *Liber!* De-abia scăpasem de moarte, de chinurile unei anumite agonii, și eram dat pradă altor chinuri, mai rele decât moartea! La gândul acesta, mi-am rotit cu înfrigurare ochii peste pereții de fier care mă înconjurau. În încăpere se petrecea ceva neobișnuit, o anumită schimbare, de care nu mi-am putut da bine seama la început, dar care era vădită. După câteva minute ameteitoare, pline de năluciri și cutremurări, mi-am chinuit mintea în zadar cu fel de fel de presupuneri fără temeii. În răstimpul acela mi-am dat seama pentru întâia oară de izvorul acelei licăriri de pucioasă care lumina tainița. Venea dintr-o crăpătură, lată cam de un deget, ce se întindea jur-împrejurul hrubei, la poalele zidurilor, care, din această pricină, arătau ca și cum ar fi fost cu totul despărțite de podea. Am încercat, dar desigur în zadar, să mă uit prin acea deschizătură.

Tocmai când mă ridicai de jos după ce făcusem încercarea, mi se desluși deodată în minte misterul schimbării petrecute în încăpere. Băgasem de seamă că, deși contururile figurilor de pe pereți erau destul de apăsate, culorile lor păreau totuși ofilite și șterse. Aceste culori căpătaseră acum o strălucire orbitoare, o strălucire fără de seamăn, ce se întetea din clipă în clipă și dădea zugrăvelilor și diavoleștilor chipuri o înfățișare care ar fi zdruncinat și nervi mai tari decât ai mei. Ochi de demoni, de o sălbatică și macabră agerime, mă așteptau, scânteietori, de pretutindeni, de acolo de unde nu puteau fi văzuți mai înainte, lucind cu lugubra strălucire a unei flăcări pe care nu puteam să mi-o închipui ireală.

Ireală! Chiar pe când stăm și răsuflăm, îmi pătrunse în nări aburul fierbinte încins. Un miros înecăcios se răspândi în temniță. O văpaie tot mai aprinsă se întetea din clipă în clipă în acei ochi fioroși, pironiți asupra chinurilor mele. O lumină purpurie și bogată se revărsa peste sângeroasele grozăvii zugrăvite. Gâfâiam! Abia mai îmi trăgeam răsuflarea. Nu mai încăpea îndoială asupra scopului urmărit de călăii mei... oh! cei mai neînduplecați dintre călăi... oh! cei mai demonici dintre oameni! M-am tras din fața metalului arzător înspre mijlocul hrubei... Pe lângă teama de nimicire prin foc ce mă amenința, gândul la răcoarea din fântână mi se revărsa în suflet ca un balsam. M-am repezit până la marginea ei dătătoare de moarte, mi-am holbat ochii spre fund. Strălucirea tavanului învăpăiat o lumina până în adâncurile cele mai tainice. Timp de o clipă, totuși, o clipă de groază, mintea mea n-a vrut să dea crezare înțelesului celor ce am văzut. Dar într-un sfârșit el și-a tăiat drum prin sufletul meu cu de-a sila, arzând ca un foc în mintea mea cutremurată. Oh! De-aș avea glas să vorbesc! Oh! Ce grozăvie! Oh! Mai bine orice altă grozăvie, numai asta nu! Cu un răcnet, mă repezii departe de marginea puțului, îmi îngropai fața în palme și izbucnii într-un plâns amar.

Căldura creștea cu repeziciune, și încă o dată privii în sus, tremurând ca scuturat de friguri. Se făcuse în hrubă încă o schimbare, dar de astă dată o vădită schimbare în *formă*. Ca și mai înainte, m-am străduit zadarnic la început să-mi dau seama sau să înțeleg ce se petrece. Dar n-am fost lăsat multă vreme în îndoială. Pentru că îi scăpasem de două ori din gheară, răzbunarea Inchiziției se grăbea cât putea și nu mai era de glumit cu regele tuturor spaimelor. Încăperea fusese pătrată. Văzui că două dintre unghiurile ei de fier erau acum ascuțite, și, prin urmare, celelalte două, obtuze. Cumplita deosebire dintre ele creștea repede, cu

un fel de vaiet surd și plângător. Într-o clipă, încăperea își schimbase înfățișarea, căpătând forma unui romb. Dar prefacerea nu se opri aici; nici nu nădăjduiam, nici nu doream să se oprească. Mi-aș fi lipit de piept zidurile înroșite, ca un veșmânt de veșnică pace.

„Moarte, am strigat eu, orice fel de moarte, dar nu în puț!" Ce nebunie! Nu eram oare ținut să știu că *numai și numai în puț* trebuia să mă împingă fierul cela încins? Puteam eu oare să înfrunt ogoarea lui arzătoare? Și chiar de-aș fi putut, cum să mă împotrivesc apăsării lui? Iar acum rombul se alungea mereu, tot mereu, cu o iuțeală care nu-mi mai lăsa răgaz pentru gândire. Centrul acestuia și, firește, lățimea lui cea mai mare veneau tocmai deasupra abisului larg deschis, am sărit înapoi, dar pereții în închidere mă împingeau înainte, fără putință de împotrivire. În cele din urmă, pentru trupul meu chinuit și plin de arsuri nu mai rămase loc pe pardoseala temniței nici cât să pun piciorul. Nu mai luptam, dar chinurile sufletului meu izbucniră într-un ultim urlet lung și puternic, de deznădejde. Simții că mă clatin pe marginea puțului și-mi întorsei privirea...

Deodată, o larmă asurzitoare de glasuri omenești! O izbucnire puternică de trâmbițe nenumărate. Un vuiet sălbatic, de mii și mii de tunete. Zidurile de foc se dădură repede înapoi. O mână întinsă mă apucă de braț în clipa când mă prăbușeam, leșinat, în abis. Era a generalului Lasalle. Oștirea franceză intrase în Toledo. Inchiziția încăpuse pe mâinile dușmanilor săi.
